

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtrleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtrleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 3. oktobra 1866.

Gospodarske stvari.

Prošnja do vinorejcev slovenskih.

Mislil sem si: „kar danes lahko storiš, ne odlagaj na jutri!“ in ker je trgatav (branje) tū, tedaj se obrnem do vseh slovenskih vinorejcev s sledečimi vrsticami: V svojem poskušnjem vinogradu sadim in pomnožujem vinske trte vseh strani, to je, naše domače štajarske krajine, potem nemške, francozke, ogerske itd. blizo 400 plemen; al najslabeje mi gré s kranjskimi in drugimi slovenskimi in hrvaškimi trtami, ker jih tudi po hvaljeni Vrtovčevi „Vinoreji“*) ni moč vrediti in spoznati. Nemci imajo mnogo južnih, posebno tudi slovenskih trt, ali vse so večidel prekrščene in v tujem oblačilu, kakor se že navadno godí; za slovenske vinorejce pa bi zeló koristno bilo, da bi svoje domače trte lahko spoznali in jim slovensko pravo ime ohranili. Malo je slovenskih trsoslovcev in ker je to težavno a imenitno delo, prosim po ljubih „Novicah“ vse slovenske vinorejce, kakor tudi našo bračo, hrvaške vinorejce, da bi trte svoje okolice zaznamovali, popisali, in če ima kdo kako zbirko, da mi blagovoli eksemplare vsacega plemena kakor koli mogoče v rozgicah ali sadikah o pravem času za sajenje in poskušnjo poslati; pripravljen sem je z družimi navadnimi zamenjati.

Celina je po našem slavnem vinorejcu Vrtovcu že raztrgana v tej zadevi, in za daljno težko delo bo se že kdo našel; jaz želim le nekaj pripraviti. Prav dobre sestave trtnih plemen še ni v nobenem jeziku, vendar, da bi si trte lože popisaval, sem za svojo rabo sestavo slavn. Trumera pre naredil in jo podam tukaj v prevdarek bolj učenim trsoslovcem.

Ni pa tukaj prostora, da bi vse terminologiške ali umetne besede trtnih plemen razjasnil, tudi jih še manjka ali pa so napačno izvoljene, vendar po sledeči sestavi, po kateri se najbolj na grozdje in listje gleda, se vsaka trta lahko vrsti, vredi, spozná in popiše.

Sestava trtnih plemen.

I. vrsta.

Grozdje s drobnimi okroglimi jagodami, katerih premer je k večemu 6 črt na visoko in široko.

1. red. Listje nago.

1. razred: listje s tremi capami (škrici), žile (Rippen) gole,
2. „ listje s tremi capami, žile ščetinaste ali volnate,
3. „ listje s petimi capami, žile gole.

*) Mislimo, da vrli naš gospodar Čolnik vé tudi, da gosp. J. Zalokar je v svoji kmetijski knjigi napisal slovenska imena.
Vred.

2. red. Listje volnato.

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

3. red. Listje kocinasto (slezasto, klobučinasto, filzig).

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

II. vrsta.

Grozdje z drobnimi jajčastimi (rundeiförmig) jagodami, k večemu 6 črt širokimi in 7 črt visokimi.

1. red. Listje nago.

1. razred: listje s petimi capami, žile ščetinaste.

2. red. Listje volnato.

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

3. red. še manjka.

III. vrsta.

Grozdje z drobnimi, čudno dolgimi valjastimi jagodami, po 5 črt širokimi in 7—8 črt dolgimi.

1. red. Listje volnato.

1. razred: listje s petimi capami.

IV. vrsta.

Grozdje s srednje debelimi okroglimi jagodami, 6—8 črt širokimi in visokimi.

1. red. Listje nago.

1. razred: listje s tremi capami, žile kocinaste (haarig),
2. „ listje s tremi capami, žile ščetinaste,
3. „ listje s petimi capami, žile gole,
4. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste.

2. red. Listje volnato.

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

3. red. Listje kocinasto.

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

V. vrsta.

Grozdje s srednje debelimi jajčastimi jagodami, premér širokosti 6—7 črt, visokosti 7—8 črt.

1. red. Listje nago.

1. razred: listje s tremi capami, žile gole,
2. „ listje s tremi capami, žile ščetinaste,
3. „ listje s petimi capami, žile gole,
4. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste.

2. red. Listje volnato.

1. razred: listje s tremi capami,
2. „ listje s petimi capami.

3. red. Listje kocinasto.

1. razred: listje s petimi capami.

VI. vrsta.

Grozdje s srednje debelimi, čudno dolgimi, to je 6 $\frac{1}{2}$ črt širokimi in 7 $\frac{1}{2}$ črt dolgimi jagodami.

1. red. Listje nago.

1. razred: listje s petimi capami, žile nage,
2. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste.

2. red. Listje volnato.
 1. razred: listje s tremi capami.
 3. red. Listje kocinasto.
 1. razred: listje s petimi capami.

VII. vrsta.

Grozdje z zelo debelimi, okroglimi, čez 8 črt širokimi in visokimi jagodami.

1. red. Listje nago.
 1. razred: listje s petimi capami, žile kocinaste,
 2. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste.
 2. red. Listje volnato.
 1. razred: listje s tremi capami,
 2. „ listje s petimi capami.
 3. red. Listje kocinasto.
 1. razred: listje s tremi capami.

VIII. vrsta.

Grozdje z zelo debelimi, jajčastimi, čez 7 črt širokimi in 8 črt visokimi jagodami.

1. red. Listje nago.
 1. razred: listje s tremi capami,
 2. „ listje s petimi capami, žile nage.
 3. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste ali volnate.
 2. red. Listje volnato.
 1. razred: listje s tremi capami,
 2. „ listje s petimi capami.
 3. red. Listje kocinasto.
 1. razred: listje s tremi capami,
 2. „ listje s petimi capami.

IX. vrsta.

Grozdje z zelo debelimi, čudno dolgimi, to je, čez 7 črt širokimi in čez 8 črt dolgimi jagodami.

1. red. Listje nago.
 1. razred: listje s tremi capami, žile ščetinaste,
 2. „ listje s petimi capami, žile nage,
 3. „ listje s petimi capami, žile ščetinaste ali volnate.
 2. red. Listje volnato.
 1. razred: listje s tremi capami,
 2. „ listje s petimi capami.
 3. red. Listje kocinasto.
 1. razred: listje s tremi capami,
 1. „ listje s petimi capami.

V poskus sledi popis dveh bolj znanih trt, na priliko: v 8. vrsto, v 3. red, 1. razred spada:

Šipon (enopomembno pošipon, moslovec, maljak; nemško: Mosler, Seestock, Luttenberger; ogersko: Jo formint; latinsko: Joanea princeps).

Trs je močen; les ali rozge (loze) žolte, rjavo risaste, brazdnate, črno pikaste, kolence prav zbunkano ali napeto, 3–4 palce narazen.

Listje zgoraj temnozeleno, gladko, črnopikasto, spodaj z gostimi, belimi kocinami trdno prepreženo ali klobučinasto (slezasto); 6–7 palcev široko, 7 palcev dolgo, tricapasto, neredno, nektero malo zarezano; končna ali srednja capa (škric) je večidel srčasta, tumpasto ošpičena; stranske cape so jako poševne, kratko špičasto zobčaste.

Listni petelj 3–4 palce dolg, rdečkast, volnat. Grozd velik, gost, enojen, malokadaj vejčast, 6 do 8 palcev dolg.

Grozdni recelj, kratek, debel, rjav. Jagodni receljček, kratek, debel, žoltozelen, malokadaj bradovičast in pikast.

Jagoda jajčasto okrogla, prosta, žoltozelena, proti solncu opečena, rjavo marogasta, žolto in drobno pikasta, velikobrazgotinasta (grossnarbig), debelomešičknata, gostosočna, žilasta, z dvema peškama, sladka, dišavna (gewürzhaft).

Na Štajarsko je šipon po svojih lastnostih najbrž bolj iz južnega prišel, in je povsod zelo razširjen, on je skoraj edini nasad v najboljših vinogradih pri Ljutomeru, Radgoni, slovenskih Goricah, in sploh na Štajarskem, tudi na Ogerskem je imeniten. Nahaja se sicer še celo v slabih in nizkih legah, v težki in mrzli zemlji, vendar, ker pozno zori, in je zavolj mraza, zemlje in lege bolj občutljiv kakor marsiktera druga trta, in tudi, če hočemo prav sladkega in dobrega vina dobiti, se mora pod toplim obnebjem in v zavetji proti ostrim vetrovom v prav dobro in vročo zemljo, posebno na strmih bregih in goricah saditi. Šipon je v cvetu prav trpeč, se malokdaj smodí, raste močno, in vsakoršna reja mu je prav, pa tako silno rodovit vendar ni. V slovenskih Goricah ga režejo na reznike, bike ali putiče, ga puščajo na latnike; kdor hoče manj in boljega vina dobiti, naj ga nizko izreja in samo na reznike ali glavice porazava. V dobrih toplih letinah, v katerih se jagode pogosto v cvebe suše, se nareja iz njega žlahno, sladko, zelo močno, trpeče vino, samo manjka mu tiste dišave, ktera je renskimi vinom lastna; svoje dobre lastnosti ima od tretjega do osmega leta. Da bolj gladko postane, je dobro mu slabejega primešati; to prekupci dobro znajo na svojo korist obračati, ubogi pridelovavec pa nima za to nič.

V 2. vrsto, 2. red, 2. razred spada:

Žolti pikolit (piccoletta piccola), iz Laškega doma.

Trs majhen, pritličast; rozge tanke, šibke, rjavordečkaste, črnkaste; kolence oddaljena.

List raven, zgoraj gladek, temnozelen, spodej prav tanko volnat, precej velik, podolgast, s petimi capami, večidel globoko zarezan. Končna capa suličasta, dolgošpičasta, na dnu ozka; stranske cape dolge, proti koncu vpognjene; zgornje veruge (Buchten) prav globoke, jajčasto odprte, spodnje veruge bolj kratke ali je samo zareza; peteljna veruga čez petelj široka, potem stisnjena in spet proti koncu daleč odprta, robovi dolgo špičasto zobčasti; žile do pol lista krvavo rdeče; petlja modrordečkasta, gostoščetinasta.

Grozd je srednje velik, rahel, kratkovejčast, srčne podobe; recelj močen, dolg, svetlordečkast.

Jagode rano zore, in so drobne, jajčaste, redkopikaste, velikobrzdne, zlatobarvne, proti solncu rjavordečkaste, svetle s prezornimi žilicami in dvema peškama, tankomešičknate, prav sladkookusne; jagodni receljček žoltozelen, podolgast; bunkica (Wulst) debela, bradovičasta.

Na Štajarskem in sploh v bolj mrzlih krajih dá sicer tudi sladko grozdje, vendar je manj rodovit in o cvetu zelo občutljiv, v bolj toplih krajih se jagode suše v cibebe, iz katerih se pri Trstu dela slaviti pikolit.

Tako imam večidel po slovensko popisane; pa tudi bolj kratko popisane se dajo po sestavi spoznati, da bi le vedel, ktere so naše domače.

Z Bogom! Drugi pot kaj novega.

Drvanja na doljno Štajarji 23. septembra.

Dominik Čolnik.

Gospodarske novice.

* Kmetijska družba dunajska je te dni poslala kranjski družbi statistični zemljevid doljno-avstrijske vinoreje (Statistische Karte des Weinbaues in Nieder-Oesterreich), ktereja je zložila s pomočjo c. k. vodstva administrativne statistike. Na tem zemljevidu so z rdečo barvo zaznamovani vinogradi, njih obsežek, pridelek in cena vina. Zemlja doljne Avstrije meri 3,444.900 oralov, med temi je 66.359 oralov in 338 □ sežnjevinogradov, na enem oralu se počez